

Warszawa, dnia 25 września 2013 r.

Sz. P.

Marek Biernacki

Minister Sprawiedliwości

Aktualna sytuacja prawna osób transseksualnych, a zwłaszcza postępowanie procesowe w trybie art. 189 k.p.c. z powództwa przeciwko własnym rodzicom w sprawie o ustalenie płci „*rodzi zbędne, emocjonalne koszty, które w procesie zmiany płci i tak są niezwykle wysokie*”, jak stwierdza prof. Irena Lipowicz - Rzecznik Praw Obywatelskich. Według obecnego stanu wiedzy jedyną skuteczną, uznaną przez cały świat nauki i nieokaleczającą psychicznie metodą zapewnienia dobrostanu psychicznego osobom transseksualnym, jest taka korekta fizycznych cech płciowych, wizerunku społecznego oraz dokumentów tożsamości, które przywrócą im możliwość normalnego życia zgodnie z samym sobą.

Projekt ustawy o uzgodnieniu płci przygotowany przez posłankę Annę Grodzką jest zatem długo oczekiwaną próbą kompleksowego uregulowania prawnej sytuacji osób transseksualnych. Projekt koresponduje z wieloma tego typu regulacjami prawnymi stosowanymi na świecie i odpowiada na autentyczne potrzeby osób transseksualnych.

Pragniemy zauważyć, że założenia do projektu rządowego nie były konsultowane z ekspertami organizacji pozarządowych, którzy najlepiej znają aktualne potrzeby osób transseksualnych. Z dostępnych informacji na ten temat wynika, że projekt ten nie będzie spełniał oczekiwań osób zainteresowanych. Projekt ma skorzystać z procedury ustalonej jeszcze w ubiegłym wieku przez specjalistów od zaburzeń seksualnych, nie biorąc pod uwagę aktualnej wiedzy na temat transseksualności oraz faktu, że transseksualność nie jest zaburzeniem seksualnym.

W projekcie poselskim podstawą określenia płci prawnej osób transseksualnych jest utrwalona tożsamość płciowa odmienna od płci metrykalnej, stwierdzona na podstawie orzeczeń dwóch niezależnych specjalistów oraz oświadczenia osoby zainteresowanej korektą płci. Takie rozwiązanie jest wyrazem szacunku dla godności tych osób. Natomiast projekt rządowy przewiduje powołanie specjalnej komisji do decydowania, czy osoba

transseksualna ma prawo żyć zgodnie z poczuciem własnej tożsamości płciowej, pozbawiając tym samym osoby transseksualne podmiotowości. Dodatkowo, przewiduje wprowadzenie przymusowego tzw. testu "realnego życia" jako elementu diagnostycznego. Od tego typu procedur od dawna już odchodzą specjaliści w świecie. To powrót do ubiegłowiecznych standardów. Żadna komisja nie powinna decydować, kiedy osoba transseksualna ma ujawnić się przed otoczeniem i jakie warunki powinna spełnić. Już dziś obecny proces zmiany płci prawnej prowadzi do nadużyć i naraża osoby transseksualne na wiele upokorzeń. Już dziś organizacje działające na rzecz praw człowieka zauważają problem z nieprawidłowościami w działaniach lekarzy zajmujących się transseksualnymi pacjentami, naruszaniem zasad etyki lekarskiej, jak i ze zjawiskiem homofobii i transfobii. Powoływanie komisji i nadanie jej prawa do decydowania o możliwości życia przez osoby transseksualne zgodnie z ich tożsamością, jeszcze bardziej zwiększy władzę lekarzy, a tu musi budzić uzasadniony niepokój.

Dziś, każda osoba, której tożsamość płciowa jest odmienna od płci metrykalnej, przypisanej przy urodzeniu na podstawie oceny wyglądu zewnętrznych narządów płciowych, może, po ukończeniu 18 roku życia, wystąpić do sądu o ustalenie, iż jest osobą płci zgodnej z jej tożsamością płciową. W poselskim projekcie ustawy znalazła się propozycja, by było to możliwe również 2 lata wcześniej za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych. W tym wieku tożsamość płciowa jest ustalona i możliwa do oceny przez specjalistów. Należy pomóc tym osobom wejść w dorosłe życie, pójść na studia czy do pracy już jako osoba o płci odczuwanej psychicznie. Zmiana płci prawnej nie oznacza natychmiastowego dokonywania nieodwracalnych zabiegów medycznych, które można przeprowadzić dopiero po osiągnięciu dojrzałości prawnej. Projekt rządowy nie dopuszcza takiej możliwości.

Projekt poselski wprowadza ochronę dzieci interseksualnych przed brutalną niepotrzebną ingerencją chirurgiczną i hormonalną, zanim świadomie będą mogły określić swoją tożsamość płciową, co obecnie jest powszechnie stosowaną praktyką lekarską. Dziś, gdy rodzi się dziecko, którego budowa zewnętrznych narządów płciowych nie pozwala jednoznacznie określić płci, dochodzi do interwencji chirurgicznej mającej na celu wybór narządów płciowych, by stwierdzić płeć dziecka. Takie operacje wykonuje się często już w niemowlęctwie. Jest to praktyka absolutnie niezgodna z podstawowymi prawami człowieka, zwłaszcza prawem do integralności cielesnej. Nie istnieją żadne naukowe przesłanki dla przeprowadzenia tego typu operacji (wyjątkiem jest jedynie sytuacja, kiedy zabieg taki przeprowadzany jest w celu ratowania życia). Projekt ustawy zakazuje takiej

ingerencji przed osiągnięciem przez dziecko wieku 13 lat, w którym jest już szansa ustalenia z ogromnym prawdopodobieństwem jego płci psychicznej. Operacji nie można wykonać bez zbadania wykształconej tożsamości płciowej i świadomej zgody dziecka. Natomiast propozycja w projekcie rządowym, by osoby interseksualne, posiadające fizyczne znamiona obu płci były operowane dopiero po osiągnięciu pełnoletności, skazuje takie dzieci i młodzież na dyskryminację w społeczeństwie i ogromne cierpienie psychiczne.

Za twórcami Zasad Yogyakarty należy przypomnieć, że: „Każdy ma prawo, by wszędzie uznawano jego podmiotowość prawną. Osoby o różnej orientacji seksualnej i tożsamości płciowej powinny mieć zdolność prawną we wszystkich aspektach prawa. Samodzielnie zdefiniowane orientacja seksualna i tożsamość płciowa każdej osoby jest integralną częścią ich osobowości i jednym z bardziej podstawowych aspektów samookreślenia się, godności i wolności. Nikt nie może być zmuszany do poddania się zabiegom medycznym, włączając w to chirurgiczną korektę płci, sterylizację czy terapię hormonalną jako wymogowi uznania przez prawo ich tożsamości płciowej.”

Dziś przyszedł już czas na przyjęcie do wiadomości, że osoby transseksualne istnieją, i choć stanowią mniejszość społeczeństwa, to nie jest dopuszczalne odmawianie im praw do życia zgodnie z własną tożsamością płciową. Stanowi to bowiem naruszenie art. 30 i 32 Konstytucji RP.

W związku z powyżej przedstawionymi argumentami, Koalicja na Rzecz Równych Szans apeluje o wzięcie pod uwagę zastrzeżeń formułowanych przez organizacje pozarządowe i uwzględnienie ich podczas prac legislacyjnych nad tym doniosłym społecznie aktem prawnym.

Do wiadomości:

- Bartosz Arłukowicz - Minister Zdrowia
- Agnieszka Kozłowska-Rajewicz – Pełnomocniczka Rządu ds. Równego Traktowania
- Stanisława Prządka – Przewodnicząca Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka
- Prof. Irena Lipowicz – Rzecznik Praw Obywatelskich
- Anna Grodzka – posłanka na Sejm RP
- media

Organizacje wchodzące w skład Koalicji na Rzecz Równych Szans:

Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego - koordynator Koalicji

Fundacja Feminoteka

Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”

Kampania Przeciw Homofobii

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Lambda Warszawa

Amnesty International

Lambda Bydgoszcz

Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej

Fundacja Równości

Koalicja Karat

Fundacja Trans-Fuzja

Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny

Fundacja MaMa

Fundacja Przestrzeń Kobiet

Fundacja Autonomia

Stowarzyszenie Aktywne Kobiety

Stowarzyszenie Inicjatyw Niezależnych MIKUSZEWO

Stowarzyszenie Homo Faber

Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet "Victoria"

Stowarzyszenie Nigdy Więcej

Stowarzyszenie Kobiet Konsola

FORUM 50+

Fundacja TUS

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

Instytut Podkarpacki

Polskie Forum Osób Niepełnosprawnych

Stowarzyszenie Kobiet Niepełnosprawnych ONE.PL

Żydowskie Stowarzyszenie Czulent

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego PRO HUMANUM

Stowarzyszenia Romów w Polsce

Stowarzyszenie Na Rzecz Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Osób Transpłciowych

oraz Osób Queer "Pracownia Różnorodności"

Stowarzyszenie "W stronę Dziewcząt"

Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa

Fundacja Inicjatyw Społecznych "Się Zrobi!"

Forum Żydów Polskich

Fundacja Bez Dyskryminacji

Fundacja Nasza Przestrzeń

Fundacja Wiedza Lokalna

Fundacji "Vis Maior"

Związek Nauczycielstwa Polskiego

Towarzystwo Przyjaciół Szalonego Wózkowicza

Fundacja "Pies Przewodnik"

Stowarzyszenie Dni Równości i Tolerancji

Stowarzyszenie Otwarte Forum

Fundacja Generacja

Fundacja Centrum Praw Kobiet

Fundacja eFkropka

Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek

Fundacja im. Izabeli Jarugi - Nowackiej

Fundacja Wolontariat Równości

Fundacja Aktywności Lokalnej